

Förbandsbesöksrapport Älvsborgs amfibieregemente Amf 4 och Försvarsmedicincentrum FömedC

24 september 2024

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspliktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem värnpliktiga väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som gavs vid besöket. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på förbandet. Genom detta uppmuntras andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden.

Innehållet i rapporten har kommunicerats med berört förband, som har lämnat synpunkter på dess innehåll. Den utgör också en dialog med besökt förband, som får möjlighet att åtgärda fel och brister som följs upp under ett andra besök. Föreliggande rapport delges relevanta funktioner inom Försvarmakten. Rapporten publiceras även på www.pliktradet.se samt delges andra myndigheter och organisationer, media, riksdagen och Regeringskansliet. Rapporten reflekterar Pliktrådets syn på verksamheten.

Rapporten ligger till grund för den slutrapport som Pliktrådet författar under kvartal två.

Pliktrådets besökare:

Fabian Nilsson

Ella Bjurhager

Innehållsförteckning

Förbandsbesöksrapport Älvsborgs amfibieregemente Amf 4 och Försvarsmedicincentrum FömedC... 1

Plikträdet	1
Rapporten.....	1
Innehållsförteckning.....	1
Information om förbandet	2
Sammanfattning av rapporten	3
Arbetsmiljö & säkerhet	3
Boendemiljö & vistelseutrymmen	3
Försvarshälsan.....	4
Fysisk belastning.....	4
Psykisk hälsa	5
Avbruten utbildning	5
Juridiska rättigheter och skyldigheter	6
Attityder & jargong	6
Materiel & personlig utrustning.....	6
Information & mönstring	7
Medinflytande.....	7
Meningsfull utbildning	8
Meningsfull fritid	8
Resor.....	8
Soldathem	8
Övrigt.....	8
Avslutning.....	8

Information om förbandet

Älvsborg amfibieregemente (Amf 4) samordnar utbildningen som genomförs för värnpliktiga på Amf 4 och på Försvarsmedicincentrum (FömedC) vid Göteborgs garnison. Tillsammans bedriver Amf 4 och FömedC utbildning för 396 värnpliktiga under utbildningsåret 2024/2025. De värnpliktiga är uppdelade på tre kompanier. Förbandet genomför två inryck, vid det första vecka 30 ryckte 277 värnpliktiga in för militär grundutbildning i elva eller tolv månader beroende på befattning. Det andra

inrycket genomfördes vecka 34 då 119 värnpliktiga ryckte in för militär grundutbildning i tio månader.

Älvsborgs amfibieregemente (Amf 4) och Försvarsmedicincentrum (FömedC) ligger på Kåringberget i Göteborg. Förbandet har skjut- och övningsfält i Borås, Uddevalla och Herrljunga. Förbandet har också fem närliggande övningsområden till garnisonen, varav två i Göteborgs skärgård. Amf 4 utbildar även röjdykare under grundläggande militär utbildning (GMU).

Sammanfattning av rapporten

Pliktrådets huvudsakliga erfarenheter från besöket har kommunicerats till Amf 4 och FömedC. Pliktrådet föreslår att förbanden:

- Informerar de värnpliktiga om deras befattningar och ifall utbildning kommer att ske vid annan ort.
- Anstränger sig för att koordinationen mellan befäl förbättras och att direktiv som ges till de värnpliktiga är samverkat innan utbildningen påbörjas.
- Tittar på hur NVK representanters roll kan förtydligas och öka NKV:s bidrag till medinflytandeorganisationen. Pliktrådet har bidragit med stöttning och önskar att förbandet tittar på lösningar långsiktigt.
- Fortsätter med kontinuerlig uppföljning av de värnpliktigas fysiska förmåga och hälsa för att undvika skador, eller åtminstone för att eventuella skador uppmärksammas så tidigt som möjligt.

Ovanstående punkterna kommer följas upp under det andra besöket.

Arbetsmiljö & säkerhet

Vid Pliktrådets besök hade inga skyddsassistenter fått den centrala skyddsassistentutbildningen och kände en viss osäkerhet i sin roll. Utbildning av samtliga skyddsassistenter skulle genomföras tre dagar efter Pliktrådets besök. De värnpliktiga upplever att de för tillfället inte används eller fyller något större syfte i rollen som skyddsassistenter. I deras nuvarande situation har de inte haft några incidenter som de hanterat eller ingripit i då de inte känner till gränserna för skyddsassistentens uppgift. De saknar kunskap om avvikelse- och tillbudsrapportering, men har instruerats att direkt anmäla till närmsta befäl. De värnpliktiga hade önskat att få grundläggande information och utbildning, i väntan på den centrala skyddsassistentutbildningen.

Säkerhetstänket på både Amf 4 och FömedC upplevs bra under övningar. Befälen håller pedagogiska säkerhetsgenomgångar som är tydliga och enkla att förstå. Befäl genomför regelbundna kontroller under genomgång för att säkerställa kunskap om säkerheten vid övning och utvärderar hur de värnpliktiga upplevde säkerheten och vad som kan förbättras. Detta tycker Pliktrådet är positivt för att minska skador och risker.

Boendemiljö & vistelseutrymmen

Amf 4 och FömedC har i år en större värnpliktskull, vilket gör att det blir trångt på logement. Trångboddheten har lett till att dagrum gjorts om till logement. Idag saknar en kasern dagrum. De värnpliktiga hade uppskattat möjligheten till plutongemensamma lokaler för egna aktiviteter eller

återhämtning i en lugnare miljö. Detta gör att de värnpliktiga i allmänhet använder soldathemmet för gemenskapsaktiviteter eller att för att umgås.

Vid besöket fick Plikträdet till sig att sjuklogement endast rymmer upp till åtta värnpliktiga. Vid ett tillfälle hade en pluton haft fler än åtta sjuka, vilket gjorde att de fick använda sina vanliga logement och kunde inte isoleras.

Det är problem med torkburar som inte effektivt sätt torkar utrustning och kläder, även om den torkas i flera dagar. Problemet var känt sen tidigare och anmält, men ingen åtgärd hade vidtagits. Ytterligare brister fanns i hygienutrymmen och gällande ventilation i kaserner. Problemen är anmälda men har långa ledtider för åtgärder från Fortifikationsverket. Förbandet saknar även aula eller någon annan lektionssal som rymmer förbandet. Lösningen är att man använder sig av idrottshallen för att större samlingstillfällen. Gymmet har inte kapacitet för alla som har tillgång. Det finns ett utomhusgym som för tillfället expanderas.

Chef Utbildningsbataljonen på förbandet är medveten om problematiken och uttrycker att den lokala infrastrukturen inte ger möjlighet för expansion av vistelseutrymmen, vilket Plikträdet har förståelse för.

Försvårshälsan

I år har Försvårshälsan valt att fördela sina resurser på tre grupper som har hand om varsitt kompani. Detta anser Försvårshälsan har bidragit positivt till den vård och återkoppling som de kan ge den värnpliktiga. Det hjälper även med uppföljning av statistik kring ohälsa. Lokalerna är anpassade efter Försvårshälsans verksamhet och ger goda förutsättningar för att kunna tillhandahålla adekvat vård. De värnpliktiga var nöjda med Försvårshälsan.

Försvårshälsan har en utarbetad belastningstrappa som är anpassad efter utbildningen. Kommunikationen mellan plutonslag och Försvårshälsan är god och gör att verksamhet kan anpassas vid behov. Ett praktiskt exempel är att man tar bort en del fyspass ifall den militära verksamheten är tung och krävande, detta för att inte överbelasta de värnpliktiga.

Försvårshälsan genomför även screening med step up- och Coopers test för att under verksamhetsåret kontinuerligt kontrollera de värnpliktigas förmåga, även för att kartlägga eventuella brister och vilka som behöver stöttning.

Efter förgående års problematik med att värnpliktiga har fått stora viktnedgångar har förbandet i år valt att vid inryck göra invägning med regelbundna avstämningar för att hitta avvikande viktskillnad. Försvårshälsan lägger mycket av sina resurser på värnpliktiga och de även vara ute i fält för att ta emot eventuella sjukmönstringar. Detta gör dock att Försvårshälsan och den personal som stannar kvar upplevs överbelastad.

Fysisk belastning

De värnpliktiga på Amf 4 lyfter till Plikträdet att de har haft en del knäskador och flertal som fått överbelastning i benhinnorna. De värnpliktiga upplever att den fysiska belastningen stegras på ett bra sätt och anpassas efter utbildningen och tillåter dem att återhämta vid behov. De värnpliktiga förstår vikten av en hög fysisk kapacitet men anser att återhämtning borde prioriteras mer. Det är ett problem att många värnpliktiga inte besöker Försvårshälsan vid mildare skador då de anser att de

kan fortsätta, vilket riskerar att förvärra skadorna. Enligt Försvvarshälsan finns värnpliktiga som haft skador vid inskrivning som inte upptäckts, eller som drabbats av skador i perioden mellan inskrivning och inryck som de inte informerat förbandet om. Dessa individer har blivit utsatta för en högre fysisk påfrestning än vad de klarat av, vilket har lett till att skadorna förvärrats eller att nya skador har uppstått.

Amf 4 bedriver krävande utbildning och befäl upplever en svårighet att hinna med stegringen som ska göras av belastningen.

Psykisk hälsa

Överlag upplevs den psykiska hälsan vara bra hos de värnpliktiga. Göteborgs garnison har två psykologer på heltid och en på halvtid fram till jul.

Värnpliktskonsulenten är för närvarande på föräldraledigt och är åter i tjänst 2025 vecka 2, och det finns ingen möjlighet att ta in en vikare. De värnpliktiga har dålig kännedom om hur de får tillgång till samtalsstöd. En del värnpliktiga har tagit kontakt med LMA, lokalt medinflytande ansvarig, som ej är utbildad för att hantera psykisk ohälsa. LMA lyfter själv att han inte är behörig att hantera fall om psykisk ohälsa och besitter inte heller den kunskapen och kompetensen som en konsulent har. Denne har i sin tur i några fall efter kontakt med Försvvarshälsan sett till att värnpliktiga fått träffa psykolog. Försvvarshälsan upplever att i de fall den värnpliktige når en psykolog hanteras det bra och man ser en förbättring efter två till tre besök.

Trots det anser Pliktrådet avsaknaden av en värnpliktskonsulent som negativt då tillgängligheten till psykosocialt samtalsstöd minskar och därför hämmar utökat mentalt välmående.

Avbruten utbildning

Vid Pliktrådets besök har förbanden haft sju avbrott, men det kommer troligtvis öka då fler granskningsnämnder skulle ske inom snar framtid. Ett av avbrotten var för vapenfritjänst, ett för psykisk ohälsa, ett för en ny fysisk skada som uppkommit. Resterande fyra var för gamla skador.

Förbandet uttrycker att de har ett problem med att det är flertalet som har mörkat skador som de nu måste hantera. Detta stämde även in på de kommande granskningsnämnder som skulle ske.

Juridiska rättigheter och skyldigheter

De värnpliktiga upplever en okunskap om deras juridiska rättigheter och skyldigheter. De förtroendevalda lyfte att det är dem som har bäst koll på de lagrum som påverkar värnpliktiga men att resterande hade väldigt lite koll. Om en utbildning hade skett fanns det en blandad mening kring och Plikträdet saknar uppfattning.

Plikträdet broschyr blev utdelad till de värnpliktiga vid inryck men enligt de värnpliktiga har den antingen tappats bort eller blivit bortglömd.

Attityder & jargong

De värnpliktiga uttrycker att de har befäl som ger dem olika direktiv om hur saker ska genomföras. Ett exempel var när en värnpliktig skulle ta isär sitt vapen, då fick en värnpliktig en utskällning för man gjorde på det sätt ett annat befäl hade förevisat. Enligt de värnpliktiga har detta skett flera gånger. De värnpliktiga tycker att befälen måste bli mer samspelta på utbildningen, för att inte skapa en negativ stämning i plutonerna. Plikträdet lyfte detta till regementsförvaltaren som reagerade starkt och förbandet skulle ta itu med det direkt.

Överlag upplevs jargongen bra från de värnpliktiga, både mellan värnpliktiga men även till befäl. Den förbättras dagligen ju längre in de kommer i utbildningen och blir mer bekväma. Det finns en liten rivalitet mellan kompanier men efter samtal med de förtroendevalda hålls den på en nivå i syfte att utvecklas och har inte gett något negativt, utan snarare positiv påverkan på arbetsmoralen. De värnpliktiga lyfter även att befälen är väldigt duktiga på att anpassa sitt bemötande beroende på verksamhet. Trots att befälen är hårda är de rättvisa och kan agera civilt med de värnpliktiga när tillfälle ges. Det främjar en god jargong och något Plikträdet lyfte till förbandsledningen som väldigt positivt.

De värnpliktiga lyfter även att de tycker jargongen med annan personal på förbandet är god. Ett exempel från de värnpliktiga är att förbipasserande anställda hejar på när de springer stridshinderbanan. De värnpliktiga upplever att gemenskapen är en av de bästa sakerna på förbandet. Man har en god laganda och stöttar varandra vid behov. Man vill utvecklas och man vill göra det med sina kamrater.

Förbandet har utbildat i Försvarsmaktens värdegrund och uppförandekod vilket de värnpliktiga tycker har fungerat bra.

Materiel & personlig utrustning

Det finns en oklarhet hos de värnpliktiga angående knäskydd. Vissa har fått ut det genom dialog med Försvarshälsan, andra direkt genom förrådet och några inte fått det alls. Många av knäbesvärerna som uppkommit hade enligt de värnpliktiga inte skett ifall de hade fått ut knäskydd från början. Ett till problem är handskar vilket inte verkar finnas. Värnpliktiga har fått ut trasiga handskar från förrådet då det inte finns hela, i deras storlek. De värnpliktiga har blandat med vilka kängor de har, situationen är väldigt oklar då man väntar på leveranser från centrallagret. Värnpliktiga lyfte att man använder Helly Hansens regnställ men att det finns tydliga brister i storleksvariationen. Förbandet har delat ut regnställ 90 vilket de värnpliktiga upplever har en bristande vattenavvisande förmåga och håller inte de värnpliktiga torra.

Förrådets antal medarbetare har inte ökat sedan värnpliktens återinförande. De har 30 medarbetare som tidigare hanterade 90 värnpliktiga, som idag hanterar över 380 värnpliktiga. Förrådet upplever att de är väldigt överbelastade och förstår inte själva hur de klarar att lösa uppgifter.

Information & mönstring

Vid Plikträdet besök var det värnpliktiga som två veckor tidigare, vecka 37, hade fått informationen om att de skulle genomföra central befattningsutbildning (CBU) i Skövde och Berga. Dessa värnpliktiga hade inte fått någon information om att de skulle genomföra utbildning på annan ort vid inskrivning, under informationsträffen eller vid inryck.

Värnpliktiga lyfte även att de inte vetat om vad deras befattning innebär med exempel på sjukvårdare på FömedC som inte visste vad deras befattning innebar i praktiken. Information om befattning måste delges på ett bättre sätt för att inte skapa misstro om vad den värnpliktige kommer att göra. Problemet lyftes till Chef utbildningsbataljonen på förbandet som direkt skulle titta på frågan.

Både Utbildningsbataljonen och dess värnpliktiga lyfte att Plikt- och prövningsverkets mönstring måste förbättra sin kontroll av skador, fysisk som psykisk.

Medinflytande

Vid samtal med förtroendevalda ansåg de medinflytandeorganisationen som väldigt bra. De upplever att de får gehör när de lyfter frågor eller punkter. Kompanichefer och förbandschefen upplevs uppfatta medinflytande som gynnsamt för deras egen verksamhet och vill ta del av de värnpliktiga synpunkterna.

Systemet för plutonens timme fungerar mycket bra. De känner en nytta att kunna diskutera problem eller annat som kommit upp under veckan och de märker att deras plutonchefer lyssnar och tar åt sig. Vid behov får de värnpliktiga mer tid för plutonens timme.

Organisationen för Nätverk Värnpliktig Kvinna (NVK) måste ses över då NVK-representanterna inte vet vad deras roll innebär och hur de ska arbeta. Plikträdet lyfte vikten av nätverket eftersom det bland annat ger möjlighet till erfarenhetsutbyte för kvinnor... Förbandet tog med sig det och skulle se hur de kan integrera och förtydliga deras roll lokalt. Plikträdet har bidragit med *“Nätverk Värnpliktig Kvinna En utredning om nätverkets nutid, för nätverkets framtid”* som underlag i stöttning. Förbandet har efter Plikträdet besök förklarat och fördjupat NVK representanterna i deras roll.

Vid samtal med förtroendevalda lyfte de att informationen som delgivit för träffar, möten eller annat angående medinflytandeorganisationen har varit dålig. Tider och platsen för kompaninämnder har inte fördelats alternativt gjort i sista sekund. Det gör att de förtroendevalda inte kan förbereda sig och sammanställa plutonens/kompaniets åsikter. Plikträdet lyfte det till Chef utbildningsbataljonen på förbandet som ska ha åtgärda problemet.

Efter dialog med de förtroendevalda fick Plikträdet till sig att Amf 4 och FömedC har en gemensam LMA som gör ett utmärkt jobb. De värnpliktiga upplever att de kan lätt söka stöd, ställa enkla frågor eller bolla annat som uppstår inom ramen för medinflytandeorganisationen. Deras LMA är kunnig

inom sitt område och sätter de värnpliktigas vilja högt. Han vill deras bästa och arbetar aktivt för att fullfölja den.

Meningsfull utbildning

De värnpliktiga upplever utbildningen som meningsfull och effektiv. Plikträdet uppmärksammade inget utmärkande och de värnpliktiga upplevs överlag nöjda.

Meningsfull fritid

De värnpliktiga lyfte att de är överlag nöjda. Verksamheten har gjort att de generellt inte haft mycket lediga kvällar fram tills Plikträdet besök. De värnpliktiga blir ges veckoscheman och även kommande veckans schema, vilket uppskattas. Det gör att de värnpliktiga känner att de kan planera sin fritid på ett mer tillfredställande sätt. De värnpliktiga lyfter även soldathemmet som en ännu viktig roll i deras fritid på grund av avsaknaden av dagrum.

Resor

De värnpliktiga lyfte att de är nöjda med hur resorna till och från förbandet fungerar. Det har dock förekommit fall där de har tvingats betala egna resor vid förseningar eller inställda tåg. Plikträdet saknar uppfattning om de har blivit kompenserade då det skedde tät inpå besöket.

Soldathem

Soldathemmet uppfattas som väldigt positivt. De har fräscha lokaler med personal som bemöter de värnpliktiga på ett trevligt och välkommande sätt. Soldathemmet planerar ofta evenemang eller aktiviteter för de värnpliktiga. Detta sker genom bra kommunikation med förbandet för att säkerställa att de värnpliktiga inte har verksamhet och har möjligheten att delta. Under Plikträdet besök hade soldathemmet haft runt 5 000 besökare på en vecka. Soldathemmet har plats för runt 300 värnpliktiga och de värnpliktiga uttryckte att de såg en risk att soldathemmet kommer få ont om plats.

Övrigt

Efter Plikträdet förgående besök på Amf 4 och FömedC har förbandet gjort signifikant utveckling för värnpliktsutbildningen. De punkter som inte är åtgärdade är på framkant i förbandens prioriteringar. Ett exempel är matsituationen som tidigare varit ett problem, men vid Plikträdet besök uppfattades det som en av de bättre punkterna med förbanden. Förbandets inställning till kontinuerlig förbättring av grundutbildningen är lovande.

Avslutning

Avslutningsvis vill Plikträdet tacka för ett välplanerat besök med bra dialog och öppenhet. Vi ser fram emot att besöka Göteborgs garnison vid nästa tillfälle.

Fabian Nilsson
Vice ordförande, förbandsansvarig Amf 4 och FömedC
070-848 65 91
fabian.nilsson@pliktradet.se